

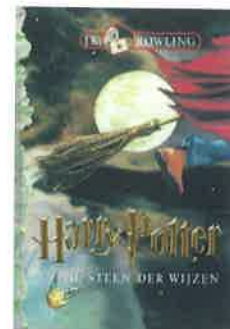

LAUREAAT

Ilka Van Hoogenbempt

SCHOOL: Zorgcoördinator op Leefschool Klavertje 4 in Nevele

FAVORIETE KINDERBOEK:
Harry Potter en de Steen der Wijzen,
J.K. Rowling

‘Ons boekenproject heeft effect op alle leerlingen: van het kleinste kleutertje tot wie hier buiten stapt.’

ELK KIND ZIJN BOEKENIDENTITEIT

Ilka (41) werd genomineerd door de nieuwe directeur van haar school. Die was meteen na haar aanstelling onder de indruk van hoe ze het lezen in Leefschool Klavertje 4 faciliteert en aanmoedigt. ‘Ik trek misschien aan de kar, maar de rol van de kinderen en de leraren is net zo belangrijk. Het is echt een samen-verhaal’, benadrukt ze.

‘Ik had zelf een hekel aan lezen. We moesten dat luidop in de klas doen, ieder om de beurt. Ik kreeg er faalangst van, want ik was een trage lezer en greep liever naar een stripverhaal. Die ondersteuning met beelden werkte perfect.

Later besepte ik dat ik zo traag las omdat ik een beelddenker ben: ik wil alles voor mij zien. Als ik het landschap voor mij zie, het huis waar het verhaal zich afspeelt... dan kan een boek me grijpen.

Pas toen ik mijn boekenidentiteit ontdekt had, ging ik echt lezen. Daarom wil ik kinderen helpen om hun eigen boekenidentiteit te ontdekken. Dat probeer ik door hen veel kansen te bieden om goede boeken te lezen. Ook probeer ik voor de leraren alles goed te organiseren, zodat zij op hun beurt de leesmicrobe kunnen doorgeven.

ANDERS GAAN LEZEN

4 jaar geleden wilden we samen met de toenmalige directie het lezen anders aanpakken. We wilden dat kinderen hier op school vaker gewoon in een boek konden kruipen. Want eens ze leeskilometers maken, gaan ze veel lezen en gaan ze ook graag en beter lezen. We zijn ingestapt in het Nederlandse LIST-project. Drie jaar deden we mee aan het onderzoek en nadien hebben we bekeken welke elementen van LIST we verderzetten. Dat is de basis voor onze aanpak vandaag.

Leerlingen lezen elke dag op een vast moment 35 minuten in de klas. We streven ernaar om dat altijd na de speeltijd om halfelf te plannen. Dan is de hele school muisstil. De kinderen

kieszen waar ze zitten. Weggekropen in de klaskeuken. Of in de boekenvloot. De vier boekenboten -grote curverbakken met een tapijtje en een kussen in- vormen samen onze boeken-vloot. Die wordt 14 dagen lang in elk klas uitgeleend. Zulke ideetjes vind ik op Pinterest. Maar elke leraar heeft ook zijn eigenheid. Sommige bouwen tentjes in hun klas...

‘Tijdens de leesmomen-ten leest de leraar ook zelf, om rolmodel te zijn’

MINI-LESSEN

De start en het einde van die leesmomen-ten zijn gezamen-lijk met de leraar. Twee keer per week koppelt die er een mini-les aan. De leraar gaat dan bijvoorbeeld heel gericht op zoek naar een fragment dat je heel goed kunt visualiseren en leest het voor. Leerlingen zoeken dan ook zo’n stukje in hun boek.

De andere dagen leest de leraar zelf in een boek tijdens het leesmoment, om rolmodel te zijn. Of ze lopen rond in de klas om te observeren of om boekgesprekjes te voeren.

Een moeilijk woord tegengekomen? Vreemde spelling ontdekt? Dat gaat in de pot en komt aan bod tijdens woorden-schatlessen of spelling. Tijdens het leesmoment zelf mag er geen enkel technisch leesaspect aan bod komen. Het moet echt leesplezier zijn. Dat is een duidelijke afspraak. >

LEREN LEZEN VANUIT ECHTE PRENTENBOEKEN

In het eerste leerjaar stapten we af van het slaafs volgen van de methode voor aanvankelijk lezen. We zijn op zoek gegaan naar prentenboeken waarin de woorden terugkomen die we aanbrenge. In plaats van een handleiding voor te lezen, kunnen we nu voor elk woord vertrekken vanuit een echt prentenboek. Zo vind je het woord 'maan' heel mooi in *Tien bolle biggetjes keken naar de maan* van Lindsay Lee Johnson.

Bij de kleuters start elk project of thema vanuit een boek. Daar koppelen we dan boeken aan die datzelfde thema net iets anders belichten. De inhoud van al die boeken vertakken zich in de hoeken waar de kleuters aan de slag gaan. In de derde kleuterklas koppelen we de lettertjes van de voorkant van het boek aan het letteraanbod. Daarvoor zoeken leraren de kwalitatief betere prentenboeken.

Als zo'n thema of project start, dan doen we aan pre-teaching met de taalzwakkere of de jongere kinderen van de graadklas. Hun taakspanning laat lang luisteren niet toe. We geven voorkennis van het verhaal en laten hen vertellen zodat ze uitgepraat zijn tegen het moment dat de juf het boek in de klas voorleest. Soms neemt de logopedist ook het boek over voor binnen haar therapie.

COACHENDE ROL

Mijn rol bij de start van LIST was ondersteunend. Ik begeleidde de leerkrachten: hoe vulden ze die 35 minuten lezen in? Nu coach ik hen nog op vaste basis: ik kom zelf eens kijken, bekijk de observatieschriften en spreek erover met de leerkracht.

Verder hou ik de bib draaiend en levend zodat het lezen actueel en plezierig blijft. We zijn trots op onze bib die midden in de gang een plek heeft. Een mama die een onafhankelijke boekhandel in Deinze heeft, zorgt ervoor dat we helemaal mee zijn met de hipste boekentrends. De school investeert er elk jaar 3500 euro in.

Elk boek heeft een unieke QR-code die we scannen en koppelen aan de individuele code van een leerling. Zo weten we wie welk boek aan het lezen is.

'Mijn taak is de goesting om te lezen te triggeren. Ik probeer de boeken visueel mooi voor te stellen, leg regelmatig een ander accent of zet iets in de verf.'

Ook de Jeugdboekenmaand en Gedichtendag worden levendig gemaakt. Ik zet dan bijvoorbeeld met krijt een leesfragment op de grond, of ik hang een megagedicht in de bomen op de speelplaats.

SNEL EEN GESCHIKT BOEK KIEZEN

Leerlingen kiezen hier snel veel boeken. Dat kan omdat ze regelmatig langskomen en omdat het aanbod vlakbij is. De kinderen kiezen wat ze willen lezen, en dan is het aan de leraar om continu goed te observeren. Kinderen mogen moeilijkere boeken lezen dan ze technisch gezien aankunnen, maar als ze niet vorderen en hun motivatie daalt of ze beginnen te dromen, dan moet de leraar bijsturen door bijvoorbeeld samen met de leerling een boek te kiezen.

Met de vijfvingertest evalueren ze zelf of een boek nog te moeilijk is. Ook in het zesde mag je nog starten met de Boomhut-reeks. Dat is allemaal oké, want die boeken zijn gewoon tof. Zo'n attitude moedigt kinderen aan om te lezen.

LEZEN EN TALENBELEID

Die rol van het lezen in ons talenbeleid is gigantisch. De hele kleuterwerking vertrekt vanuit het boek. In de lagere school is lezen een heel groot stuk van ons taalaanbod. We gaan ervan uit dat kinderen die goed kunnen lezen, ook hun spelling sneller oppikken. Dat zien we in de resultaten. Als je leest, werk je ook aan je woordenschat.

Aanvankelijk waren de leerkrachten bezorgd. 'Zullen we nog tijd hebben voor alle doelen die we moeten bereiken?' Na drie jaar merkte de meester van de laatste graadklas op: 'Ze hebben een rijkere woordenschat en kunnen beter omgaan met studerend en begrijpend lezen.' Ook in de voor- en naschoolse opvang is onze aanpak doorgetrokken. Ook daar zijn er boeken die ze kunnen ontlenuen! ■

LESTIPS

DE VIJFVINGERTEST

Om te voorkomen dat leerlingen te moeilijke boeken uit het rek nemen, kan je de vijfvingertest gebruiken. De leerling slaat het boek open op een willekeurige pagina. Bij het lezen houdt hij vijf vingers omhoog. Telkens de leerling over een woord struikelt, doet hij een vinger naar beneden. Als voor het einde van de bladzijde alle vingers naar beneden zijn, is het boek nog te moeilijk.

WAT IS LIST?

LIST staat voor 'Leesinterventie voor scholen met een totaalbenadering' of ook wel voor 'Lezen IS Top'. Het is een onderzoeks- en begeleidingsproject onder leiding van Thoni Houtveen (lector Geletterdheid aan de Hogeschool Utrecht).

Bij LIST lees je iedere dag 30 minuten in de klas. Je zorgt voor een leuke leesomgeving, je schaft de nieuwste kinderboeken aan, je houdt leessprekken en je doet aan boekpromotie. Een LIST leesles start met een mini-les. De leerkracht leest een stukje voor, brengt de klas in leessfeer en geeft de leerlingen een leesvraag mee. Daarna gaan de leerlingen stillezen, duo-lezen of tutorlezen. De les wordt samen afgesloten door een terugblik op de leesvraag en uitwisselen van ervaringen.

JEUGDBOekenMAAND

Maart is Jeugdboekenmaand! Een maand lang zet initiatiefnemer iedereen Leest kinder- en jeugdboeken in de kijker. De editie van 2019 staat in het teken van Vriendschap.

Iedereen Leest voorziet inspiratielijsten voor lezers van 3 tot 15 jaar en op jeugdboekenmaand.be vind je de handleiding 'Hoe werken met boeken in de klas'. Daar worden een

aantal methodieken en tools gepresenteerd die elke leerkracht in staat stelt onmiddellijk aan de slag te gaan. Geen lestips gelinkt aan specifieke boeken dus, maar breder inzetbare generieke werkvormen en didactieken die bij verschillende boeken én in verschillende vakken kunnen worden ingezet. De handleiding bevat ook veel praktische tips en linken naar andere educatieve sites. Voor gebruik het hele jaar door!

QR-UITLEENSYSTEEM

Elk boek heeft een unieke QR-code en elke leerling heeft op de klaslijst een individuele code. Ismaël heeft bijvoorbeeld code 506, hij zit in het 5de leerjaar en is nummer 06 op de klaslijst.

We geven de code in op de app en scannen de QR-code op het boek. De app koppelt de twee aan elkaar en zo weten we bij wie het boek zit.

BLIND DATE MET BOEKEN

In het begin was er bij onze leerlingen een tendens dat ze vooral dikke boeken wilden kiezen. Dat hebben we bijgestuurd. Nu grijpen sommige kinderen altijd naar hetzelfde soort boek. Daarom organiseren we een blind date met boeken. We selecteren leuke boeken uit de bib, pakken ze in en kleven er een smaakmaker, een stukje uit de achterflap of de eerste zin op. Op basis daarvan kiezen ze. Zo proberen we om hen breder te laten kiezen.

KAMISHIBAI

We hebben een Kamishibai aangekocht. Dat is een verteltheaterkastje dat tijdens de 12de eeuw ontstond in Japan. Je schuift er grote prenten (A3) in. Op de achterzijde van die prenten staat een verhaal dat de verteller voorleest of vertelt. Bij elke nieuwe episode verschuift de verteller een

prent uit het kastje, en vertelt hij/zij verder: beeld en taal gaan perfect samen. Een kamishibai-vertelling heeft iets weg van een vertraagde animatiefilm.

De oudere leerlingen gaan ermee voorlezen bij de jongere. Daar bereiden we hen goed op voor: Hoe kan je attractief voorlezen, hoe gebruik je de prenten...?

LEESKAARTEN

De leeskaarten zijn een instrument om leesplezier te delen met anderen. Ze brengen de boekensmaak van je klas in beeld en nodigen uit tot dialoog. De leeskaarten van dit jaar en de afgelopen jaren zijn geïllustreerd door bekende Vlaamse illustratoren. Je kan ze gratis downloaden op vlaanderen.be/publicaties (zoeken op zoekterm 'leeskaart').

INSPIRATIE

Lees hoe je diverse thema's zoals leesplezier, drama, poëzie, film en fotografie in de kijker kan zetten. Op cultuurkuur.be/praktijkvoorbeelden vind je inspirerende praktijkvoorbeelden van geslaagde projecten op school en in de klas.

LESTIPS BIJ DE WOUTERTJE PIETERSE PRIJS

De Woutertje Pieterse Prijs is een prijs voor het beste oorspronkelijk Nederlandstalige kinder- of jeugdboek. De jury bekroont sinds 1988 kinderboeken die uitzonderlijk zijn voor wat betreft taal, genre, thema, illustratie, vorm en/of vormgeving. De prijs wil de kwaliteit van het Nederlandstalige kinder- en jeugdboek bevorderen.

Om het onderwijs aan te moedigen wordt er bij ieder winnende boek lesmateriaal ontwikkeld. Je ontdekt ze op woutertjepieterseprijs.nl/lessuggesties.